Beleidsplan 2026-2030

STADSMUSEUM

DE CASTEELSE POORT

WAGENINGEN

GEZICHT OP (DE) TOEKOMST

Leven, Vrijheid en Toekomst als leidraad voor een verbonden stad

'Waren wij soms geneigd op onze lange rit te geloven 't Wageningen aan het eind der wereld ligt, wij kunnen nu zien, dat – andersom – de wereld ligt aan het eind van Wageningen'.

Aldus Jacobus Craandijk in 1878 toen hij met de omnibus vanaf station Ede bij eindpunt hotel De Wereld in Wageningen aankwam.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord Blz. 6
Samenvatting Blz. 7
1. Korte analyse van de huidige situatie Blz. 8
2. Onze koers Blz. 9
   2.1 Visie
   2.2 Missie
   2.3 Ambitie
   2.4 Strategie
   2.5 Stip op de horizon
3. De collectie, tentoonstelling en galerie Blz. 12
   3.1 Collectiebeheer
   3.2 Permanente Tentoonstelling
   3.3 Tijdelijke Tentoonstellingen
   3.4 Galerie hedendaagse kunst
4. De activiteiten Blz. 17
   4.1 Balie en Museumwinkel
   4.2 Educatie
   4.3 Communicatie & PR
   4.4 Evenementen
5. Publiek Blz. 19
   5.1 Bezoekersaantallen
   5.2 Publieksbeleving
   5.3 Multimedia
6. Organisatie Blz. 21
   6.1 Vrijwilligersbeleid
   6.2 Parttime professional: een onvermijdelijke noodzaak
   6.3 Organisatorisch kader
7. Gebouw Blz. 23
   7.1 Duurzaamheid & onderhoud
   7.2 Uitbreiding & Herinrichting
8. Samenwerkingen & netwerken Blz. 25
9. Museumnorm Blz. 26
10. Financiële Vertaling Blz. 27
   10.1 Financiële randvoorwaarden
   10.2 Risicoparagraaf “Risico’s en urgentie”
11. Uitvoeringsagenda Blz. 29
12. Bijlagen Blz. 31
   12.1 Meerjarenbegroting 2026-2030
   12.2 SWOT-analyse
   12.3 Interne organisatie van het museum
Organogram Blz. 34

VOORWOORD

Het historische museum De Casteelse Poort heeft zich de afgelopen achtendertig jaar ontwikkeld tot een open en toegankelijke plek voor erfgoed, kunst en hedendaagse ontmoeting. Wij vertellen het verhaal van de stad zoals die was, is en kan zijn, op een brede en inclusieve manier. Kijken daarbij zowel terug als vooruit en betrekken we uiteenlopende betekenissen, implicaties en perspectieven. Deze ontwikkeling maakt dat het museum zich inmiddels meer als modern Stadsmuseum dan als traditioneel Historisch museum profileert. Het vernieuwen van onze statuten in 2025 was een passend moment om deze ontwikkeling in een naamswijziging door te voeren, als erkenning van het museum in zijn huidige tijd.

Met een groeiende waardering van bezoekers, partners en financiers bouwt het museum verder aan zijn rol als belangrijk cultureel ankerpunt in de stad. Deze positieve ontwikkeling zetten wij in de beleidsperiode 2026-2030 voort.

De collectie en het lokale erfgoed vormen het uitgangspunt van ons programma. Vanuit de geschiedenis en identiteit van Wageningen – stad van voedsel, natuur en mensen *(City of Life Sciences)* en van vrede, veiligheid en vrijheid *(Stad der Bevrijding)* – leggen wij verbindingen met actuele maatschappelijke vraagstukken. Door historische objecten te combineren met hedendaagse kunst en verhalen nodigen wij bezoekers uit het verleden te bezien in relatie tot nu straks.

Om richting en betekenis te geven aan onze activiteiten, werken wij in de periode 2026-2030 langs drie samenhangende programmalijnen: ***Leven, Vrijheid en Toekomst.*** Deze lijnen zijn geworteld in de lokale context van Wageningen en geven richting aan onze tentoonstellingen, publieksactiviteiten en educatie.

Als museum willen wij van betekenis zijn voor alle inwoners en bezoekers van Wageningen. Wij zetten in op een laagdrempelig aanbod en een uitnodigende houding, met speciale aandacht voor groepen voor wie een museumbezoek niet vanzelfsprekend is. Met ‘partners’ als lokale organisaties, onderwijsinstellingen, Wageningen University & Research en bewoners vergroten wij de betrokkenheid en diversiteit van ons publiek.

Wij dragen zorg voor collectie en gebouw en investeren in het versterken en verankeren van het museum in de stad. Zo bouwen wij aan een museum dat voor de komende decennia relevant blijft voor stad en regio.

Met vertrouwen en ambitie geven wij als bestuur, samen met de vele vrijwilligers, hier in de komende vijf jaar verder inhoud en vorm aan.

Liesbeth Tuijnman, voorzitter
Wageningen 8 september 2026

SAMENVATTING

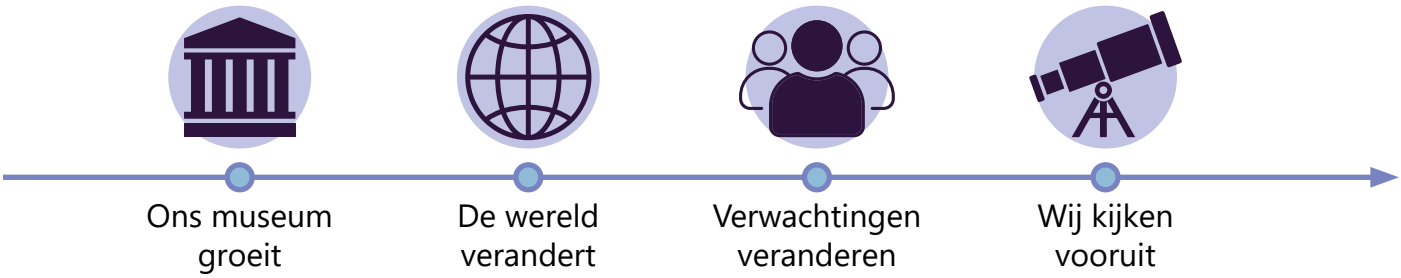
Maatschappelijke en culturele betekenis
Het museum kiest voor een eigentijdse rol waarin erfgoed, kunst en actuele maatschappelijke vraagstukken met elkaar worden verbonden:
- versterking van lokale identiteit en gemeenschapsvorming;
- toegankelijk cultureel aanbod voor brede doelgroepen;
- educatie door informeren en betrekken van inwoners;
- toeristische aantrekkingskracht;
- maatschappelijke dialoog en inclusiviteit.

Professionalisering als onvermijdelijke stap
- parttime betaalde directeur, verantwoordelijk voor dagelijkse aansturing, fondsenwerving, samenwerking en externe positionering;
- versterking van vrijwilligersbeleid, organisatieontwikkeling en publieksgericht werken;
- blijven beantwoorden aan de museumnorm.

Investeren in gebouw en publieksfunctie
- uitbreiding herinrichting van publieks- en expositieruimte;
- modernisering van presentatievormen;
- verduurzaming van het monumentale pand;
- versterking van educatieve en toeristische functies.

Publieksbereik
- bezoekersgroei naar 12.000 bezoekers in 2030;
- breder en diverser publiek aan spreken, met extra aandacht voor jongeren, gezinnen, nieuwe inwoners en toeristen;
- interactieve en digitale presentaties;
- betrekken van inwoners;
- educatie voor basisscholen.

Financiële randvoorwaarden
- gefaseerde groei van de structurele gemeentelijke bijdrage naar €150.000 structurele gemeentelijke subsidie per jaar in 2030;
- eenmalige investeringsbijdrage van €280.000; noodzakelijk voor de uitbreiding, herinrichting vernieuwing en versterking van de publieksfunctie van het museum.

1. KORTE ANALYSE VAN DE HUIDIGE SITUATIE

Waar staat het museum nu?
Stadsmuseum De Casteelse Poort heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een gewaardeerd stadsmuseum met een groeiend publieksbereik en een sterke lokale verankering. Dankzij de inzet van circa 75 vrijwilligers realiseert het museum een gevarieerd programma van tentoonstellingen, educatie en publieksactiviteiten en voldoet het aan de eisen van de Museumnorm. De inzet en betrokkenheid van deze vrijwilligers vormen het fundament onder het museum en verdienen grote waardering.

Wat gaat goed?
Het museum laat een duidelijke groei in bezoekers zien en heeft zijn maatschappelijke zichtbaarheid vergroot. De collectie wordt steeds beter ontsloten en de organisatie beschikt over een grote groep betrokken vrijwilligers die het museum dagelijks draaiende houdt. Deze ontwikkeling vormt een solide basis voor verdere groei en versterking van het museum.

Waar lopen we tegenaan?
Tegelijkertijd zijn de grenzen van het huidige organisatiemodel bereikt. Het museum is volledig afhankelijk van vrijwilligers, terwijl de eisen aan musea op het gebied van kwaliteit, collectiebeheer, publiekswerking, digitalisering en wet- en regelgeving steeds verder toenemen. Daarnaast kent het museum een verouderde presentatie van de collectie, beperkte ruimte, een monumentaal gebouw met aanzienlijke onderhouds- en verduurzamingsopgaven en een bezoekersgroep die nog onvoldoende divers is. De huidige financiële middelen bieden onvoldoende ruimte om deze uitdagingen zelfstandig het hoofd te bieden.

Waarom is verandering nodig?
Om ook in de toekomst een relevant, aantrekkelijk en toekomstbestendig stadsmuseum te blijven, is een volgende stap noodzakelijk. Professionele aansturing, investeringen in gebouw en publieksfunctie, modernisering van presentaties en versterking van de organisatie zijn randvoorwaarden om de kwaliteit te behouden, nieuwe doelgroepen te bereiken en blijvend te voldoen aan de Museumnorm. Zonder deze ontwikkeling komen zowel de verdere groei als de continuïteit van het museum onder druk te staan.

Deze analyse, in samenhang met de SWOT-analyse in de bijlage, vormt het vertrekpunt voor dit Meerjarenbeleidsplan 2026-2030. Vanuit deze uitgangssituatie zijn de ambities, strategische keuzes en concrete doelstellingen voor de komende jaren geformuleerd.

2. ONZE KOERS

Stadsmuseum de Casteelse Poort draagt bij aan een volwaardige, leefbare en toekomstgerichte stad. Als museum verbinden wij het verleden met actuele maatschappelijke vraagstukken en stimuleren wij bezoekers om met een open blik naar hun omgeving en elkaar te kijken.

Vanuit de drie programmalijnen ***Leven, Vrijheid en Toekomst*** ontwikkelen wij een toegankelijk en relevant programma dat uitnodigt tot ontmoeting, dialoog en reflectie. Daarmee versterken wij de betrokkenheid bij de geschiedenis en identiteit van Wageningen, terwijl wij tegelijkertijd ruimte bieden aan nieuwe perspectieven en verhalen.

Onze activiteiten zijn geworteld in drie kernwaarden: verwonderen, verbinden en verrijken. Wij wekken nieuwsgierigheid, brengen mensen en ideeën samen en dragen bij aan persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke betrokkenheid. Zo is Stadsmuseum de Casteelse Poort niet alleen een plek waar geschiedenis wordt bewaard, maar ook een dynamische ontmoetingsplaats waar verleden, heden en toekomst met elkaar in gesprek zijn.

De afgelopen jaren hebben een kleine vijfenzeventig gemotiveerde vrijwilligers door hun tomeloze inzet onze doelen mogelijk gemaakt. We constateren dat dit zo niet oneindig kan doorgaan. De vraag is nu: hoe verder? In dit beleidsplan schetsen wij de koers, doelen en acties voor de komende jaren. Het plan fungeert als een routekaart die richting geeft aan de manier waarop wij deze ambities willen realiseren.

De toekomst van musea ligt in een meer interactieve, inclusieve en maatschappelijk betrokken rol. Dit betekent dat het museum keuzes moet maken om beter aan te sluiten bij veranderende persoonlijke interesses en behoeften van bezoekers. Wanneer deze ontwikkeling uitblijft, verliest het museum op termijn zijn aantrekkelijkheid.

Het gaan bouwen aan een museum waar Wageningen nog trotser op kan zijn en waarin Wageningers zich herkennen: een museum van, door en over Wageningen, waar de diversiteit van de stad zichtbaar en beleefbaar is.

2.1 VISIE

Stadsmuseum De Casteelse Poort wil het rijke verleden van Wageningen en de regio op eigentijdse wijze bewaren, presenteren en tot leven brengen. Door middel van een inspirerende en veelzijdige programmering verrijkt en verbreedt het museum de beleving van kunst, cultuur en geschiedenis voor een breed publiek.

2.2 MISSIE

Stadsmuseum De Casteelse Poort maakt kunst, cultuur en geschiedenis toegankelijk voor een breed publiek en verbindt daarmee mensen, verhalen en perspectieven, passend bij de diversiteit aan achtergronden, culturen en ervaringen in Wageningen.

2.3 AMBITIE

De ambitie is groot. In 2030 hebben wij onze positie en naamsbekendheid in Wageningen, de regio en de provincie verder versterkt. Ons collectiebeleid is ambitieuzer en inhoudelijk sterker geworden. Wij realiseren spraakmakende en vernieuwende tentoonstellingen die een breed publiek aanspreken. De uitbreiding, verduurzaming en het aantrekkelijker en toegankelijker maken van het gebouw zijn gerealiseerd. Dit alles met betrokken en deskundige vrijwilligers die het hart vormen van het museum onder leiding van een directeur.

- Sterke collectie
- Inspirerende tentoonstellingen
- Gastvrije ontmoetingsplek
- Professionele organisatie

2.4 STRATEGIE

Het museum is lokaal geworteld, regionaal en nationaal verbonden en internationaal georiënteerd. Wij versterken onze naamsbekendheid en verbinden wij lokale en regionale overheden, ondernemers, onderwijsinstellingen, universiteit en maatschappelijke organisaties aan het museum en maken wij het museum ook voor hen relevant.

Visie, missie en ambitie vormen de leidraad voor zowel onze programmering als onze organisatie. Dit resulteert in een samenhangend profiel en een herkenbaar en sterk imago.

Tegelijkertijd onderkennen wij dat deze ontwikkelingen plaatsvinden in een overgangs-

periode. Wij kiezen er daarom voor om ruimte te maken voor reflectie en gezamenlijke verkenning. Niet alle stappen liggen vooraf vast; wij ontwikkelen stapsgewijs, in dialoog met de mensen van het museum en partners.

Kinderen & Scholen

Nieuwe inwoners

Families & Gezinnen

Bezoekers & Toeristen

2.5 STIP OP DE HORIZON

De ***stip op de horizon*** is helder: *een met de Wageningse samenleving verbonden museum dat is gerenoveerd, vergroot en opnieuw ingericht, geleid door een directeur en klaar voor de toekomst.*

Om dit te realiseren werken wij de komende jaren langs vier samenhangende lijnen:

A Verbeterde organisatie; we groeien naar een organisatie aangestuurd door een betaalde directeur als verbindende kracht.

B Versterken van de fysieke ruimte; we breiden uit en richten het museum opnieuw in, zodat het kan doorontwikkelen tot een museum voor dialoog en kennisdeling.

C Ontwikkelen van interactieve en gepersonaliseerde ervaringen; we zetten in op beleving, waarbij technologie wordt ingezet om bezoekers actief te betrekken en langer te binden.

D Vergroten van het bereik; we streven naar een groei van het aantal bezoekers, met als resultaat minimaal 12.000 bezoekers in 2030.

Als eerste ijkmoment nemen wij 2 mei 2028, wanneer ons museum veertig jaar bestaat. Op dat moment willen wij de eerste grote stappen hebben gezet.

3. DE COLLECTIE, TENTOONSTELLING EN GALERIE

3.1 COLLECTIEBEHEER

In twee permanente tentoonstelling wordt een deel van de collectie getoond: de Historiezaal en Zaal 40-45. Met het collectiebeheer beheren en onderhouden wij systematisch de collectie, zoals museale objecten, cultuurgoederen en kunstwerken. Het omvat taken als registratie, onderzoek, documentatie, opslag en conservering. Hiermee behouden wij de collectie duurzaam en toegankelijk voor onderzoek en publiek. Goed collectiebeheer zorgt ook voor inzicht in de waarde, herkomst en staat van de objecten.

Collectiewaardering
Het museum wil een termijn van vijf jaar de volledige collectie systematisch hebben gewaardeerd. Als leidraad wordt gebruikgemaakt van de methodiek *Op de Museale Weegschaal*, ontwikkeld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Deze methodiek richt zich niet uitsluitend op het vaststellen van een eventuele financiële waarde, maar in het bijzonder op de historische, artistieke en belevingswaarde van objecten. Daarnaast wordt expliciet aandacht besteed aan de actuele maatschappelijke relevantie van de collectie.

Door het duiden van objecten in relatie tot hedendaagse maatschappelijke vraagstukken wordt de inzetbaarheid binnen de publieksfunctie vergroot. Hiermee wordt beoogd de verhalen rondom de Wageningse collectie op een toegankelijke en maatschappelijk relevante wijze te presenteren.
Om een completer beeld te krijgen van het sociale en maatschappelijke functioneren van de bevolking van Wageningen in het verleden, zal er ook aandacht besteed worden aan de rol van de stad en haar inwoners tijdens de koloniale periode. In dit kader is de gemeente Wageningen een onderzoek gestart naar haar koloniale verleden. Het museum werkt hieraan mee. Deze samenwerking op lokaal en regionaal niveau (Erfgoed Gelderland) biedt bovendien een mooie kans om meer duidelijkheid te krijgen over de rol van museale objecten binnen maatschappelijke discussies.

Collectiebehoud
Het waarborgen van optimale omstandigheden voor collectiebehoud vormt een essentiële randvoorwaarde voor het functioneren van het museum. Het binnenklimaat is daarbij een kritische factor, temeer daar het museum is gevestigd in een rijksmonument, hetgeen specifieke beperkingen en uitdagingen met zich meebrengt.

Externe invloeden op het binnenklimaat worden structureel gemonitord met behulp van dataloggers. Waar noodzakelijk en haalbaar worden mitigerende maatregelen getroffen. Tevens vormen vraagstukken rondom collectiebehoud een integraal onderdeel van de voorgenomen uitbreiding, herinrichting en verduurzaming van het museum.

Adequaat collectiebeheer is niet alleen van belang voor de eigen collectie en de vaste presentatie, maar is een randvoorwaarde voor het realiseren van tijdelijke tentoonstellingen en het faciliteren van bruikleenverkeer. Indien niet wordt voldaan aan de gestelde eisen voor het binnenklimaat, beperkt dit de mogelijkheden tot het verwerven van bruiklenen en daarmee de kwaliteit en diversiteit van het tentoonstellingsaanbod.

Restauratieplan collectie
Op basis van systematisch registreren van de museale objecten wordt een restauratieplan opgesteld waarin prioriteiten worden vastgesteld ten aanzien van noodzakelijke conserverings- en restauratie ingrepen. Bij de prioritering wordt in het bijzonder rekening gehouden met objecten die worden ingezet binnen de herinrichting van de historische presentatie, de vaste opstelling en tijdelijke tentoonstellingen.

Verwervingsbeleid
Het museum gaat een actief verwervingsbeleid formuleren. Tot op heden was het verwervingsbeleid voornamelijk passief van aard, ingegeven door de beperkte financiële middelen.

Het nieuwe beleid richt zich op de doelgerichte verwerving van erfgoedobjecten en beeldende kunst die bijdragen aan de versterking van het museale verhaal en identiteit. Parallel hieraan wordt een afstotingsbeleid ontwikkeld van de eigen vaste collectie, waarin criteria en procedures voor het afstoten van objecten worden vastgelegd.

De verwervingsstrategie concentreert zich op objecten die het verhaal van Wageningen verdiepen en versterken. Voor beeldende kunst betekent dit een focus op werken die een representatief tijdsbeeld geven van de stad en haar directe omgeving, waaronder werk van onder meer August Falise, Ben van Londen, Harmen Meurs en Johan Haak.

Daarnaast wordt ingezet op het verwerven van topografische en historische werken, ongeacht de herkomst van de maker. Hedendaagse kunst vormt eveneens een integraal onderdeel van het verzamelbeleid.

August Falise Expertisecentrum
Stadsmuseum De Casteelse Poort heeft de als doel zich te ontwikkelen tot hét nationale expertisecentrum op het gebied van August Falise, een uit Wageningen afkomstige Nederlandse beeldhouwer en medailleur.
De eerste fase richt zich op het actualiseren en uitbreiden van de digitale kennisinfrastructuur, waaronder de website, het completeren van de eigen collectie en het systematisch documenteren van werken buiten de museumcollectie.

Door inzet van hedendaagse technologieën, zoals QR-codes en 3D-registraties, wordt de toegankelijkheid en zichtbaarheid van het oeuvre vergroot, zowel fysiek als digitaal.

Digitalisering en ontsluiting
In samenwerking met de gemeente Wageningen, Historische Vereniging Oud Wageningen en het museum is de afgelopen periode hard gewerkt in de ontwikkeling en ontsluiting van de drie collecties via de gezamenlijke Beeldbank Wageningen. Eind 2026 zal 100% van de museumcollectie online zichtbaar en volgens de museale normen doorzoekbaar zijn.

Vervolgstappen richten zich op verdere nationale en internationale ontsluiting via platforms zoals Collectie Nederland, Oorlogsbronnen en Europeana.

Doelen

- Over vijf jaar is de volledige collectie systematisch gewaardeerd volgens de methodiek van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Oplossingen zijn gevonden voor structurele verbetering van het binnenklimaat en voor collectiebehoud
- Er is een actief verwervingsbeleid ontwikkeld, aangevuld met een helder afstotingsbeleid, beide gericht op het versterken van het verhaal van Wageningen
- Het museum is hét expertisecentrum rond August Falise, met focus op kennisontwikkeling, collectie-uitbreiding
- De collectie is digitaal toegankelijk gemaakt en actief ontsloten via nationale en internationale platforms zoals Collectie Nederland en Europa.

3.2 PERMANENTE TENTOONSTELLING

Hoe laat je het interessante verhaal van Wageningen en de mensen in Wageningen in verleden en heden het beste zien? Of beter; hoe is Wageningen geworden zoals het nu is?

Van ijstijd tot heden geldt steeds hetzelfde: het landschap biedt kansen en grenzen — en de mens past zich aan. De rode draad in het verhaal van Wageningen wordt dan ook gevormd door het landschap en de interactie met haar bewoners.

De stad Wageningen werd door de strategische plek vesting het toneel van oorlogen. De laatste keer dat Wageningen als grensstad fungeerde was tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Het afwisselende landschap bood kansen voor baksteenindustrie en tabaksteelt. Maar het landschap was ook een van de reden dat het agrarisch onderwijs zich hier vestigde en hoe anders zou Wageningen geweest zijn zonder de universiteit?

Herinrichting Historisch Presentatie
Bij de nieuwe presentatie delen we het verhaal van Wageningen op in 7 verschillende periodes van de ijstijden tot Wageningen nu. Hoe reageerden mensen in al die verschillenden periodes op de kansen en bedreigingen die het landschap bood?

Als museum willen we het verhaal van Wageningen, de regio en Gelderland op een interactieve en toegankelijke manier presenteren. Bezoekers kunnen zich verdiepen in de verschillende tijdvakken via overzichtelijke tentoonstellingszalen met objecten uit de collectie. De presentatie is ruimtelijk en uitnodigend, met steeds nieuwe elementen om te ontdekken.

Er is aandacht voor diverse doelgroepen: beknopte teksten voor een eerste indruk en extra verdieping via interactieve schermen, mediatours en spelelementen. Dit maakt het aantrekkelijk voor zowel jong als oud.

In de kelder, waar zich kasteelresten bevinden, wordt met een hologram getoond hoe het kasteel er vroeger uitzag, inclusief geluiden uit tijden van vrede en oorlog.

De presentatie eindigt met het thema “Van industrieel naar academisch landschap”, waarin ook aandacht is voor het heden. Samen met inwoners en gebruikers verzamelen we actuele verhalen om zo het karakter en de identiteit van Wageningen – het DNA van de stad – verder te ontdekken. Met een open einde: ook vandaag wordt geschiedenis geschreven.

In maart 2022 heeft de herinrichtingscommissie haar bidboek gepresenteerd met verschillende varianten. De eerste concrete stapjes zijn al gezet: de productie van de film Gezichten

van Wageningen (met steun van de Provincie Gelderland) en de ontwikkeling van de mediatour 'Waar gebeurd in Wageningen' (in samenwerkingsproject vanuit Erfgoed Gelderland).
Het hoe van *"Versterken van de fysieke ruimte"* vertellen we in *'Uitbreiding & Herinrichting'* (hoofdstuk 7.2).

Doelen

- Van statische presentatie naar een interactieve en belevingsgerichte presentatie. Bezoekers actief betrekken en op verschillende niveaus (kort en verdiepend) de geschiedenis ervaren
- Van collectiegericht naar een mens- en landschapsgericht verhaal. De focus verschuift van objecten naar het overkoepelende verhaal van Wageningen

3.3 TIJDELIJKE TENTOONSTELLINGEN

De tijdelijke tentoonstellingen leveren een belangrijke bijdrage aan de positie van het stadsmuseum in Wageningen en de regio en aan de verdere ontwikkeling tot een toegankelijk en maatschappelijk relevant museum. De programmering en werkwijze sluiten aan bij de programmalijnen en dragen bij aan de kernwaarden verwonderen, verbinden en verrijken.

Samenhangende programmering
De tijdelijke tentoonstellingen verzorgen jaarlijks een programma waarin geschiedenis, kunst, cultuur en actuele maatschappelijke thema's samenkomen. De afgelopen jaren is een breed en gevarieerd aanbod gerealiseerd met grote en kleinere tentoonstellingen waaronder de Maand van de Geschiedenis.

Voor de periode 2026-2030 zetten wij in op continuering van deze programmering met jaarlijks:
- twee grotere tijdelijke tentoonstellingen;
- twee kleinere presentaties of interventies;
- deelname aan de Maand van de Geschiedenis.

Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de samenhang tussen verleden, heden en toekomst. De focus ligt op lokale, regionale verhalen en makers, met waar mogelijk een bovenregionale uitstraling. Zomertentoonstellingen richten zich meer op een breder publiek, terwijl winterprogrammering sterker lokaal en verdiepend van karakter kan zijn.

Daarnaast zien wij kansen voor kleinschalige en kortlopende presentaties, bijvoorbeeld rond actuele thema's, nieuwe aanwinsten of samen met makers, inwoners en maatschappelijke organisaties.

Maatschappelijke verbinding
Tijdelijke tentoonstellingen zijn nadrukkelijk een plek voor ontmoeting, dialoog en maatschappelijke betrokkenheid. Tentoonstellingen worden daarom zoveel mogelijk ontwikkeld samen met kunstenaars, erfgoedorganisaties, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners uit Wageningen en daarbuiten.

Educatie, publieksactiviteiten, evenementen en PR en communicatie zijn vanaf het begin betrokken bij de ontwikkeling van tentoonstellingen waardoor een integrale publieksaanpak ontstaat met lezingen, rondleidingen, workshops, wandelingen, publicaties en digitale middelen.

Met deze tijdelijke tentoonstellingen draagt het museum bij aan een toegankelijk en inclusief museum waarin verschillende perspectieven zichtbaar worden en bezoekers actief worden betrokken. De participatie van inwoners, kunstenaars en lokale initiatieven speelt daarbij een belangrijke rol.

Doelen

- Maken van betekenisvolle tijdelijke tentoonstellingen met een kwalitatief en gevarieerd programma dat bezoekers actief betrekt bij actuele maatschappelijke thema's
- Versterken van de interactie om een breder en diverser publiek aan het museum te verbinden
- Vergroten van intensieve samenwerken met partners uit Wageningen, de regio en mogelijk ver daarbuiten

3.4 GALERIE HEDENDAAGSE KUNST

Binnen het Stadsmuseum vormt 'Galerie hedendaagse kunst' een belangrijke ruimte voor tijdelijke exposities van hedendaagse kunstenaars. Een belangrijk onderdeel bij de missie van het verhaal van Wageningen zichtbaar te maken en tegelijkertijd ruimte te bieden aan actuele culturele ontwikkelingen. Door hedendaagse kunst een plaats te geven naast de historische collectie ontstaat een dynamische dialoog tussen verleden en heden.

Werkwijze en selectie

Kunstenaars hoeven niet uitsluitend uit Wageningen of de regio te komen; het museum kiest bewust voor een open en kwalitatieve programmering die zowel regionale als landelijke kunstenaars een podium kan bieden. Daarmee draagt Galerie hedendaagse kunst bij aan een inspirerend cultureel klimaat en een vernieuwende programmering binnen het museum.

Samen

Kunstenaars zijn actief betrokken bij de presentatie van hun werk en worden gestimuleerd om regelmatig aanwezig te zijn tijdens openstellingen, zodat bezoekers direct met hen in gesprek kunnen gaan. Waarbij de kunstenaars – onder voorwaarden – de gelegenheid krijgt om hun werken tijdens de expositie te verkopen. Dit zorgt voor een unieke combinatie tussen het zijn van museum en galerie.

Publieksstrategie

Met de hedendaagse kunst exposities trekt het museum een breed en divers publiek aan. De combinatie diversiteit aan kunstdisciplines, wisselende exposities en ontmoetingen met kunstenaars zorgt voor een toegankelijke en dynamische museumervaring.

Doelen

- Hedendaagse kunst verbinden met het historische en culturele verhaal van Wageningen
- Bezoekers vanuit verschillende perspectieven het museum laten beleven
- Een platform zijn aan kunstenaars en een ontmoetingsplaats zijn tussen makers en publiek

4. DE ACTIVITEITEN

4.1 BALIE EN MUSEUMWINKEL

De balie is wat bezoekers als eerste tegenkomen en is de start van de beleving van het museum. De balie groeit in de komende periode verder tot een gastvrije, toegankelijke plek die bijdraagt aan de zichtbaarheid van het museum.

De baliemedewerkers vormen een betrokken team dat zorgt voor een gegarandeerde openstelling en een warme ontvangst van bezoekers. Persoonlijke aandacht, toegankelijkheid en inhoudelijke kennis vormen hierbij de basis. Het motto luidt: *"Warm als het gaat om persoonlijke aandacht in de omgang met mensen."* Bijvoorbeeld bij jonge bezoekers onder meer via de speurtocht waarbij kinderen op zoek gaan naar vijf muizen in het museum.

De museumwinkel is geïntegreerd in de baliefunctie en versterkt de beleving met een passend aanbod van boeken en een scala aan cadeaus.

Doelen

- Waarborgen van openstelling door een stabiel en voldoende baliemedewerkers
- Versterken van gastvrijheid, toegankelijkheid en publieksgerichtheid
- Organisatorisch bundelen van balie/museumwinkel en evenementen/catering tot één integrale Publieksservice
- Bij de herinrichting van het museum verkennen van de mogelijkheid tot toevoeging van een toeristisch informatiepunt voor Wageningen

4.2 EDUCATIE

Educatie is voor het museum geen 'extraatje', maar een kernfunctie naast verzamelen, beheren en presenteren. Het is de manier waarop Stadsmuseum De Casteelse Poort voor bezoekers echt tot leven komt. Dit weerspiegelt de maatschappelijke rol van het museum: kennis delen, kritisch denken en toegankelijk zijn voor een breed publiek.

Daarom positioneren wij educatie in de komende beleidsperiode nadrukkelijk als een van onze kerntaken. Door toegankelijke, persoonlijke en herkenbare vormen van educatie draagt het museum bij aan betrokkenheid en een gevoel van lokale Wageningse identiteit en trots. Wij niet alleen objecten, maar vertellen wij ook verhalen die bezoekers helpen het lokale erfgoed te begrijpen en zich ermee verbonden te voelen.

Het museum richt zich daarbij in het bijzonder op basisscholen in de gemeente. Door jongeren al vroeg kennis te laten maken met het lokale verleden, wil het museum een blijvende interesse in erfgoed stimuleren. Dit doen we onder meer met het project 'Gijsbert' over de middeleeuwen en met 'Wageningen in de Tweede Wereldoorlog'.

Het museum laat kinderen met de speurtocht 'Muis Mik Museumtour' spelenderwijs en op een interactieve manier kennismaken museum.

De educatieve activiteiten krijgen vorm vanuit de kracht van het museum: de collectie en de lokale verhalen. In deze periode zetten wij in op het versterken van hun rol als publieksbegeleider door storytelling. Museumgidsen nemen bezoekers mee in de geschiedenis van de stad en haar inwoners.

De commissie Educatie ontwikkelt nieuwe programma's voor nieuwkomers en mensen met beginnende dementie, bijvoorbeeld door hen uit te nodigen hun eigen verhalen, herinneringen of objecten te delen.

Doelen

- Educatie als een beleving vanuit de collectie en lokale verhalen van het museum en tentoonstellingen
- Educatieve programma's zijn ontwikkeld voor nieuwkomers en mensen met beginnende dementie

4.3 COMMUNICATIE & PR

Communicatie in zijn volle breedte is een essentieel onderdeel van het museum. In een veranderend cultureel landschap, waarin publieksbereik en maatschappelijke betekenis steeds nauwer met zichtbaarheid zijn verweven, vraagt dit om een samenhangende, doelgerichte en herkenbare communicatiestrategie.

Stadsmuseum de Casteelse Poort als omgeving waar geschiedenis, kunst en actuele thema's samenkomen. Communicatie draagt deze identiteit en positionering actief uit en maakt het museum zichtbaar in het dagelijks leven van Wageningen en de regio. De communicatie verschuift nadrukkelijk van voornamelijk informerend naar meer verbindend en verhalend en uitnodigen tot bezoek.

De website en sociale media worden ingezet als dynamisch verlengstuk hiervan, gericht op interactie, zichtbaarheid en het bereiken van nieuwe doelgroepen. Met name jongere bezoekers.
Promotie wordt nadrukkelijk gekoppeld aan de inhoudelijke programmering. Door een consistente en samenhangende aanpak ontstaat een herkenbaar profiel en een grotere impact van campagnes en publiekswerving.

Doelen

- Verbindend en verhalend communiceren met meer publieksgerichte en belevingsgerichte aanpak
- Digitaal en online; een modern medialandschap dat zichtbaarheid en bereik vergroot

4.4 EVENEMENTEN

Bij een dynamische publieksbeleving horen aansprekende en toegankelijke evenementen. Hiertoe wordt een evenementencommissie ingericht.

Het gaat om feestelijke openingen van tentoonstellingen en exposities, aangevuld met publieksgerichte activiteiten die een breder en diverser publiek aanspreken. Waarbij wordt voortgebouwd op succesvolle initiatieven uit het recente verleden, zoals de Muziek Thema Terrassen, die hebben bijgedragen aan een gastvrije, laagdrempelige en verbindende sfeer.
De evenementencommissie wordt een flexibel inzetbaar team, dat een belangrijke rol vervult in de praktische organisatie, zoals publieksontvangst en catering. Waarbij actief wordt ingezet op samenwerking met partners in de stad. Dit geeft ruimte voor nieuwe initiatieven en het versterken van de maatschappelijke inbedding van het museum.

We zien dat de functies balie/museumwinkel, evenementen en catering momenteel afzonderlijk zijn georganiseerd, terwijl zij in de praktijk sterk met elkaar verweven zijn. Gezamenlijk vormen zij de belangrijkste contactmomenten met bezoekers en leveren zij een directe bijdrage aan de gastvrijheid. De huidige scheiding leidt echter tot versnippering in aansturing, wisselende kwaliteit in uitvoering en een inefficiënte inzet van mensen. Wij zien mogelijkheden om deze functies samen te brengen in één integrale Publieksservice: een herkenbare organisatorische eenheid waarin ontvangst, service, winkel, evenementen en catering in samenhang worden georganiseerd en aangestuurd.

Doelen

- Organiseren van toegankelijke en aansprekende evenementen
- Balie, museumwinkel, evenementen en catering gebundeld tot één integrale Publieksservice die zorgt voor een gastvrije, efficiënte en herkenbare bezoekerservaring.

5. PUBLIEK

5.1 BEZOEKERSAANTALLEN

Stadsmuseum De Casteelse Poort kent de afgelopen jaren een opvallende groei in bezoekersaantallen. Voor de coronapandemie verwelkomde het museum circa 5.000 bezoekers per jaar. Na corona groeide dit aantal naar ongeveer 8.000 bezoekers in 2024 en 2025. Cijfers die wijzen op een duurzame groei en een blijvende belangstelling van het publiek voor het museum en zijn programmering. Daarin is de Museumkaart wel van cruciaal belang. De bezoekersaantallen laten ook een duidelijke scheefgroei in herkomst (Gelderland) en leeftijd (ouder dan 55 jaar) zien. De uitdaging ligt in het verbreden van het publiek, vooral door: programmering, beleving en evenementen.

Voor een levensvatbaar museum zijn inkomsten – naast subsidies en andere financiële bronnen –

sterk afhankelijk van entreegelden. De ambitie en strategie zijn mede gericht op verdere groei van het bezoekersaantal. Als stip op de horizon zetten wij een bezoekersaantal van 12.000 in 2030.

De groei is gebaseerd op de groei die het museum de afgelopen jaren reeds heeft doorgemaakt, gecombineerd met de voorgenomen uitbreiding van publieksruimte, herinrichting, versterking van programmering en investeringen in beleving en zichtbaarheid. Het museum ontwikkelt zich daarmee naar een eigentijds stadsmuseum. De groei wordt niet uitsluitend gezocht in meer bezoekers uit bestaande doelgroepen, maar nadrukkelijk ook in verbreding naar jongeren, gezinnen, toeristen, onderwijs en nieuwe inwoners van Wageningen.

5.2 PUBLIEKSBELEVING

Een belangrijk onderdeel voor het realiseren van deze groei is de publieksbeleving in ons museum. Het publiek van morgen beschouwt een museum niet langer als een stille plek met vitrines, maar als een dynamische en relevante publieke ruimte.

De veranderende publieksbeleving vormt daarmee een kernonderdeel van de toekomstvisie van het museum. Het museum richt zich op een betekenisvolle, toegankelijke en betrokken ervaring, waarin bezoekers zich gezien, aangesproken en uitgenodigd voelen om actief deel te nemen. De bezoeker wordt daarmee participant. Het museum zet in op dialoog en interactie, onder meer door interactieve presentatievormen, en gaat daarmee verder dan een eenzijdige overdracht van informatie.

Een positieve bezoekerservaring vraagt om een laagdrempelige en uitnodigende omgeving. Dat begint met begrijpelijke taal, heldere verhalen en een goede fysieke, sociale en culturele toegankelijkheid centraal staan. Een open en gastvrije sfeer nodigt bezoekers uit om op hun eigen manier kennis te maken met de collectie en de verhalen die het museum vertelt, ongeacht hun achtergrond of voorkennis. Zo ontstaat een dynamische en inclusieve beleving die verwondert, verbindt en bezoekers stimuleert om steeds opnieuw terug te komen.

Doelen

- Een groei van het aantal bezoekers, met als resultaat 12.000 bezoekers in 2030

De belangrijkste doelgroepen zijn:

- Jongeren – om nieuwe generaties te verbinden met het erfgoed van Wageningen.
- Gezinnen en families – door interactieve en belevingsgerichte activiteiten.
- Nieuwe inwoners en nieuwkomers – om hen kennis te laten maken met de geschiedenis en identiteit van Wageningen.
- Toeristen – als onderdeel van de versterking van de toeristische functie van het museum.
- Onderwijs (vooral basisscholen) – via educatieve programma's en lokale erfgoedprojecten.
- Inwoners die minder vanzelfsprekend een museum bezoeken – met extra aandacht voor toegankelijkheid, inclusie en participatie.
- Bestaande bezoekers – als belangrijke doelgroep die behouden en opnieuw betrokken moet blijven.

5.3 MULTIMEDIA

Multimedia zoals 3D, virtual reality en augmented reality maken tentoonstellingen aantrekkelijker en boeiender, helpt bij het uitleggen van complexe onderwerpen, spreekt jongere doelgroepen aan en vergroot de toegankelijkheid, bijvoorbeeld door meertaligheid. Het

“verrijkt” de fysieke wereld met extra lagen informatie.

Voorbeelden van multimedia zijn:
- audiotours met gesproken uitleg en verhalen;
- interactieve schermen met kaarten, tijdlijnen of spellen;
- video’s en films, zoals documentaires, interviews en reconstructies.

Om deze ontwikkeling mogelijk te maken zijn investeringen nodig in techniek, professionele ondersteuning en scholing van vrijwilligers. Met daarbij een belangrijke rol voor tijdelijke externe expertise op het gebied van vormgeving, multimedia en techniek.

Doelen
- 2027/2028 nieuwe IT en multimedia

6. ORGANISATIE

Het museum functioneert als een vrijwilligersorganisatie met een bestuur op afstand. Dit vraagt om een lichte maar heldere organisatiestructuur, met duidelijke verantwoordelijkheden en geborgde continuïteit. Zie bijlage: Interne organisatie & Organogram.

6.1 VRIJWILLIGERSBELEID

Doel; een kleine vijfenzeventig vrijwilligers vormen het kloppend hart van het museum. Een sterke, professioneel aangestuurde en inspirerende organisatie zorgt voor betrokken, deskundige en gemotiveerde mensen die bijdragen aan een eigentijdse en kwalitatieve bezoekersbeleving. Het is een organisatie waarin men zich gezien, gewaardeerd en uitgedaagd voelt, en waarin zij als trotse supporter bijdragen aan een expressief, toegankelijk museum. Tevens zijn dé vrijwilligers een belangrijke uitdrukking van de maatschappelijke betrokkenheid en lokale verankering van het museum.

Wederkerig; een inspirerend en eigentijds lokaal museum heeft een sterke aantrekkingskracht op nieuwe vrijwilligers, die gemotiveerd zijn om hun vrije tijd, kennis en talent in te zetten. Zo ontstaat een duurzame wisselwerking waarin mensen en organisatie elkaar versterken.

Werkelijkheid; wij constateren dat de beschikbaarheid van vrijwillige inzet onder druk staat. Dit kan de continuïteit van de organisatie en de mogelijkheden voor verdere ontwikkeling beperken. In de komende beleidsperiode zetten we ons als museum daarom in op het versterken, verbreden en duurzaam binden van het vrijwillige inzet. Dit richt zich zowel op het aantrekken van nieuwe vrijwilligers als op het behouden en ondersteunen van de huidige groep. Wij hanteren hierbij de 6B-methode (Binnenhalen – Begeleiden – Beoordelen – Belonen – Behouden – Beëindigen). Belangrijke onderdelen hierin zijn duidelijke functieomschrijvingen, een introductie- en inwerkprogramma, heldere afspraken over inzet en verantwoordelijkheden, periodieke evaluatiegesprekken en aandacht voor sociale veiligheid.

Cursussen en workshops zijn noodzakelijk om de kwaliteit, deskundigheid en continuïteit van het museum te waarborgen. Het investeren in kennis en vaardigheden op o.a. het gebied van collectiebeheer, educatie, gastvrijheid, digitale toepassingen en publieksbegeleiding is meerledig. Het is essentieel om de kwaliteit, veiligheid en continuïteit van de organisatie te waarborgen. Het zorgt ervoor dat het museum over de juiste vaardigheden beschikt, gemotiveerd blijven en vol vertrouwen hun taken kunnen uitvoeren.

Werving zal worden geïntensiveerd door gebruik te maken van lokale en regionale netwerken en door samen te werken met maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, universiteit en – gemeentelijke – maatschappelijke platforms.

Het museum streeft naar een werkomgeving waarin vrijwilligers zich gewaardeerd voelen en langdurig aan de organisatie verbonden blijven.

6.2 PARTTIME PROFESSIONAL: EEN ONVERMIJDELIJKE NOODZAAK

De inzet van een betaalde kracht is geen wens, maar een noodzaak. Musea opereren niet meer in een simpele omgeving. Ze hebben steeds meer te maken met: wet- en regelgeving, diversiteit en inclusie, publieksverwachtingen en verantwoording. Dat vraagt om professionele expertise. De museumsector is zelf ook veranderd. Er gelden steeds hogere eisen aan collectiebeheer, tentoonstellingsontwikkeling, educatie en publiekswerking.

Dit betekent niet dat vrijwilligers overbodig zijn. Integendeel: zij zijn van grote waarde, versterken publiekscontact, museumliefde en lokale binding maar ze functioneren het best onder een directe dagelijkse directeur. Vergelijkbare musea in de regio waaronder Rhenen, Barneveld, Harderwijk, Tiel en Nijkerk worden geleid door betaalde directeur. Het realiseren van deze stip op de horizon is van groot belang voor de toekomstbestendigheid en relevantie van het museum.

6.3 ORGANISATORISCH KADER

Wij constateren dat onze randvoorwaarden herijking vragen. In de komende twee jaar worden alle relevante reglementen en beleidsstukken tegen het licht gehouden.

Het museum ontwikkelt zich op termijn naar een governance-model waarin bestuur, directie en organisatie ieder een duidelijke eigen rol en verantwoordelijkheid hebben. Het bestuur op afstand en richt zich primair op strategie, toezicht, financiën en continuïteit. De dagelijkse leiding en operationele verantwoordelijkheid liggen bij een parttime directeur. Waarbij de Commissievoorzitters functioneren als coördinatoren binnen hun werkgebied.

Het bestuur bewaakt op hoofdlijnen de koers en resultaten van de organisatie volgens de principes van good governance en toezicht op afstand.

Doelen
- Vrijwilligersbeleid volgens de 6B-methode
- Betaalde parttime directeur
- Herijking van de organisatorische kaders en bedrijfsvoering

7. GEBOUW

De beleving van het museum wordt in sterke mate bepaald door het gebouw zelf. Architectuur vormt de drager van sfeer, licht, ruimte en functionaliteit. In de ideale situatie stuurt het gebouw de route, interactie en emotionele ervaring van de bezoeker, waardoor presentatie en ruimte samensmelten tot één geheel.

7.1 DUURZAAMHEID & ONDERHOUD

Als klein museum, gevestigd in een historisch pand dat eigendom is van de gemeente en de status van rijksmonument en gemeentelijk monument heeft, staan wij voor specifieke uitdagingen waar het gaat om ruimtegebruik en op het gebied van verduurzaming. Tegelijkertijd biedt deze situatie kansen om zorgvuldig om te gaan met zowel erfgoed als de leefomgeving.

Het monumentale karakter van het gebouw maken dat ingrijpende bouwkundige aanpassingen beperkt mogelijk zijn en altijd plaatsvinden in overleg met de eigenaar en monumentenzorg. Hier wordt nader op ingegaan bij de ambitie “Uitbreiding & Herinrichting”.

Het museum is verantwoordelijk voor het regulier onderhoud aan de binnenzijde van het monumentale pand en heeft hiervoor een actueel meerjarig onderhoudsplan. Evengoed is er sprake van achterstallig onderhoud, zowel binnen als buiten het gebouw. Deze situatie vraagt om een integrale aanpak.

Samen met de gemeente, als eigenaar van het pand, wil het museum dit onderhoud structureel aanpakken. Deze gezamenlijke inspanning vormt een cruciale eerste stap richting een duurzamer en energie-efficiënter gebruik van het gebouw. Investeringen in onderhoud leveren hierbij een meervoudig rendement op: zij beperken energieverlies, verlengen de levensduur van materialen en dragen bij aan het duurzaam behoud van cultureel erfgoed.

Vanuit deze gezamenlijke opgave kiest het museum voor een realistische verduurzamingsstrategie. De nadruk ligt op maatregelen die direct effect hebben, zoals energiezuinige verlichting, efficiënter gebruik van ruimtes en bewust energiebeheer. Tegelijkertijd wordt bij onderhoud en aanpassingen gestuurd op circulair materiaalgebruik en klimaatbewust beheer van het monument.

Ook in de museale praktijk speelt duurzaamheid een rol. Bij tentoonstellingen wordt gewerkt met modulaire en herbruikbare presentatiesystemen, waardoor materialen in tentoonstellin-

gen opnieuw kunnen worden ingezet en materiaalgebruik wordt beperkt.

7.2 UITBREIDING & HERINRICHTING

Het gebouw fungeert niet alleen als bewaar- en expositieruimte, maar ook als architectonische drager van sfeer, licht, ruimtelijkheid en functionaliteit.

Het rijksmonument 'Villa Vada' en het gemeentelijk monument 'Het Koetshuis', gelegen in de historische omgeving van het voormalige Kasteel van Wageningen met zichtbare resten van het kasteel, stadsmuren en gracht, zorgen voor de klassieke uitstraling van het museumgebouw. De sobere ornamenten rond ramen en deuren geven het een historisch en formeel karakter, passend bij de monumentale status en de museale functie.

De historische indeling, het toegevoegde cellencomplex uit de periode waarin het gebouw het Gemeentelijk Politiekorps huisvestte, evenals de koppeling met het Koetshuis en de verouderde inrichting, werken tegenwoordig belemmerend voor de expositieruimte, de looproute en de bezoekersbeleving.

Met respect voor beide monumenten werken wij de komende jaren toe naar aanpassingen die passen bij deze tijd. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn flexibele expositieruimten, betere verlichting, moderne presentatievoorzieningen en ruimte voor interactieve toepassingen.

De hoogste prioriteit ligt bij uitbreiding met een extra zaal en herinrichting van de zalen op de begane grond en vernieuwing van de zalen voor de tijdelijke tentoonstellingen. Hiermee versterken wij de functionaliteit van het museum en creëren wij ruimte om onze ambities waar te maken, zoals verbeterde looproutes, betere toegankelijkheid en geschikte ruimtes voor educatie, ontvangst, horeca en winkel.

Deze ingrijpende verbouwing en renovatie zal grote gevolgen hebben voor de openstelling van het museum tijdens de werkzaamheden. In 2026 en 2027 zal er duidelijkheid moeten ontstaan over de huisvestingsplannen, het financieringsplan en het bedrijfsplan gedurende de verbouwingsperiode.

Voor deze opgave is een goede samenwerking en afstemming met de Gemeente Wageningen noodzakelijk. De gemeente is eigenaar van het gebouw, vergunningverlener en subsidieverstrekker. Sinds maart 2025 vinden gesprekken plaats over uitbreiding, herinrichting en verduurzaming van het gebouw. Naast een substantiële bijdrage van de gemeente zijn aanvullende inkomsten noodzakelijk. Het legaat Zomer (2021) vormt een solide startkapitaal. Daarnaast zetten wij in op het versterken en uitbreiden van ons netwerk met partners, sponsoren en fondsen, eventueel ondersteund door externe fondsenwerving.

Doelen

- Structureel verduurzamen en onderhouden van het monumentale museumgebouw
- In 2027 start uitbreiding en herinrichting van het museum

8. SAMENWERKINGEN & NETWERKEN

Stadsmuseum De Casteelse Poort bouwt de komende jaren verder aan een breed, duurzaam en actief netwerk van samenwerkingspartners. Daarmee wil het museum bijdragen aan de ambities van de gemeente Wageningen en aan het welzijn en de betrokkenheid van haar inwoners.

Het museum werkt al intensief samen met lokale erfgoedpartners, waaronder de Historische Vereniging Oud Wageningen, het Gemeentearchief Wageningen, de gemeentearchivaris, Gilde Wageningen en de Vereniging Vrienden van De Casteelse Poort. Daarnaast participeert het museum in het gemeentelijke overleg van erfgoedorganisaties, waar kennis wordt gedeeld en gezamenlijke initiatieven worden ontwikkeld.

Wageningen beschikt over een rijk en veelzijdig cultureel aanbod. In het coalitieakkoord 2026-2030 wordt cultuur omschreven als *'het cement van de samenleving'*. Om de samenwerking binnen de culturele sector verder te versterken, is het museum mede-initiatiefnemer van het nieuwe, brede 'Cultuuroverleg Wageningen'. Dit overleg heeft als doel het bevorderen van de onderlinge afstemming en samenwerking tussen culturele organisaties en belangenbehartiging en versterkt de positie van de cultuursector binnen de gemeente.

Naast de lokale samenwerkingspartners onderhoudt het museum nauwe contacten met provinciale en landelijke organisaties, zoals de Nederlandse Museumvereniging, Erfgoed Gelderland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Deze organisaties zijn belangrijke partners op het gebied van kennisontwikkeling, professionalisering, ondersteuning en belangenbehartiging.

Door kennis te delen, expertise te bundelen en gezamenlijk projecten te ontwikkelen, wordt de kwaliteit, impact en zichtbaarheid van het erfgoed vergroot en wordt het museum beter in staat gesteld zijn maatschappelijke rol te vervullen.

Een bijzonder waardevolle partner is Erfgoed Gelderland, het provinciale netwerk waarin meer dan 200 erfgoedorganisaties samenwerken aan de ontwikkeling, versterking en toekomstbestendigheid van het Gelderse erfgoedveld.

Doelen

- Actief bijdragen aan het versterken en verduurzamen van lokale, regionale en landelijke samenwerkingsnetwerken, zodat gezamenlijk meer maatschappelijke impact wordt gerealiseerd.

9. MUSEUMNORM

De Museumkaart is van groot belang voor het museum. Uit landelijk onderzoek blijkt dat Museumkaarthouders bijna drie keer zo vaak een museum bezoeken, tijdens hun bezoek meer besteden en bovendien vaker niet-kaarthouders meenemen. Deze trend is ook in ons museum zichtbaar. De afgelopen jaren is het aantal bezoekers met een Museumkaart sterk gegroeid. De inkomsten uit de Museumkaart vormen daarmee inmiddels een van de belangrijkste bronnen van bezoekersinkomsten.

Een voorwaarde voor het lidmaatschap van de Museumvereniging en de registratie in het Museumregister is dat een museum voldoet aan de Museumnorm. Deze norm omvat een uitgebreid stelsel van kwaliteitscriteria, verdeeld over drie pijlers: Bedrijfsvoering, Collectie en Publiek. Vanaf 2026 toetst Museumregister Nederland musea op basis van de herijkte Museumnorm 2025. Deze vernieuwde norm is gebruiksvriendelijker en sluit beter aan bij de dagelijkse praktijk van musea. Het blijvend voldoen aan de Museumnorm vraagt om een voortdurende inzet van de organisatie en continue aandacht voor kwaliteit, ontwikkeling en borging.

Museumregister Nederland voert jaarlijks bij ongeveer 5% van de geregistreerde musea een steekproefsgewijze herijking uit, waarbij de kwaliteit van de organisatie en het collectiebeheer wordt getoetst. Ons museum kan de komende jaren voor een dergelijke herijking worden geselecteerd. Aangezien de laatste herijking inmiddels meer dan vijf jaar geleden heeft plaatsgevonden, willen wij hier goed op voorbereid zijn.

De opbrengsten uit de Museumkaart worden centraal verdeeld over de aangesloten musea op basis van het aantal geregistreerde bezoeken. Het vergroten van het aantal bezoekers draagt daarom niet alleen bij aan onze maatschappelijke doelstellingen, maar versterkt ook de financiele basis van het museum. Mede daarom is de ambitie om in 2030 jaarlijks 12.000 bezoekers te verwelkomen.

Doelen

- Herijking van bedrijfsvoering, collectie en publiek aan de eisen nieuwe Museumnorm 2026

10. FINANCIËLE VERTALING

10.1 FINANCIËLE RANDVOORWAARDEN

De ambities zoals verwoord in dit meerjarenbeleidsplan zijn inhoudelijk realistisch en sluiten aan bij de ontwikkeling die veel stadsmusea in Nederland doormaken: van een traditioneel museum naar een eigentijds, toegankelijk en maatschappelijk verbonden museum. Ambities die vragen om een andere organisatorische en financiële basis dan waar het museum momenteel over beschikt.

Het is een indrukwekkende prestatie die afgelopen jaren is neergezet in programmering, publieksbereik en maatschappelijke zichtbaarheid en "in het runnen" van het museum. De grenzen van wat uitsluitend op vrijwillige inzet kan worden gedragen, zijn echter bereikt. De ambities op het gebied van publieksontwikkeling, educatie, collectiebeheer, samenwerking, digitalisering, evenementen en de voorgenomen herinrichting van het museum vragen om een organisatie met professionele aansturing.

Daarom is de inzet van een betaalde parttime directeur een noodzakelijke randvoorwaarde. Hiermee ontstaat een gezonde balans tussen professionele ondersteuning en de kracht van de vrijwilligersorganisatie, die het fundament van het museum blijft vormen.

Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, is een verhoging van de gemeentelijke subsidie noodzakelijk. De huidige structurele gemeentelijke bijdrage van circa €50.000 biedt onvoldoende ruimte om de gewenste maar feitelijk noodzakelijke kwaliteitsslag en exploitatie op een duurzame manier te realiseren. Het museum zet daarom in op een doorgroei naar een structurele subsidie van €150.000 in 2030.

De structurele subsidie van €150.000 in 2030 is gebaseerd op een directeur (€62.000); hogere exploitatie gebouw (€31.000); collectie (€12.000) publieksvoorzieningen en tentoonstellingen (€15.000); educatie (€10.000); communicatie (€10.000) en vrijwilligersbeleid/-scholing (€10.000).

Als museum verhogen wij de entreeprijs vanaf 2027 van €7,50 naar €10,00. Deze verhoging is financieel verstandig, strategisch uitlegbaar en noodzakelijk voor de exploitatie.

Met de structurele subsidie van €150.000 en de inkomsten uit kaartverkoop van €63.000 beschikt het museum in 2030 over de nodige financiële middelen en continuïteit om aan de verplichtingen (museumnorm) te voldoen, risico's te dragen en beoogde doelen duurzaam te realiseren.

Het museum blijft zich actief inzetten op aanvullende inkomsten via fondsen, sponsoring, projectsubsidies, partnerschappen, publieksinkomsten en eigen activiteiten. De Gemeentelijke ondersteuning vormt echter de noodzakelijke basis om externe financiering succesvol aan te trekken en de ambities uit dit beleidsplan op een verantwoorde en duurzame wijze te kunnen realiseren. Daarmee investeert de gemeente niet alleen in een museum, maar in een culturele ontmoetingsplek die bijdraagt aan identiteit, erfgoed, educatie, toerisme, leefbaarheid in Wageningen.

De financiële vertaling van dit meerjarenbeleidsplan, met inbegrip van de meerjarenexploitatie en het investeringsprogramma voor 2026-2030, is opgenomen in bijlage 12.1.

Doelen

- Hogere subsidie en meer inkomsten moet zorgen voor een duurzame exploitatie
- Gemeentelijke subsidie groeit van circa €50.000 naar €150.000 in 2030
- Entreeprijs stijgt vanaf 2027 van €7,50 naar €10,00
- Actief verwerven van aanvullende middelen uit fondsen en sponsoring voor investeringen in gebouw, herinrichting en presentatie

10.2 RISICOPARAGRAAF “RISICO’S EN URGENTIE”

De ambities uit dit meerjarenbeleidsplan zijn realistisch en haalbaar, maar de ruimte om deze ambities daadwerkelijk te realiseren is niet onbeperkt. Het grootste risico is het uitblijven van voldoende structurele financiering. Zonder aanvullende middelen ontbreekt de noodzakelijke ruimte om de beoogde kwaliteitsslag te maken, terwijl de eisen aan de organisatie op het gebied van bedrijfsvoering, collectiebeheer, publiekswerking en museale kwaliteit juist steeds verder toenemen. Daarmee ontstaat het risico dat het museum niet alleen zijn ambities niet kan realiseren, maar ook steeds meer moeite krijgt om het huidige kwaliteitsniveau en de continuïteit van de organisatie te waarborgen.

Ook de sterke afhankelijkheid van vrijwilligers vormt een belangrijk risico. De beperkte beschikbaarheid, vergrijzing en mogelijke overbelasting van vrijwilligers zetten de continuïteit van de organisatie onder druk. De huidige inzet van vrijwilligers is waardevol en onmisbaar, maar kan niet onbeperkt worden aangesproken als oplossing voor structurele organisatorische en professionele opgaven. Zonder versterking van de organisatie neemt de kwetsbaarheid toe.

Daarnaast vragen de instandhouding, het onderhoud en de verduurzaming van het monumentale gebouw om investeringen die niet langer onbeperkt kunnen worden uitgesteld. Uitstel van noodzakelijke maatregelen kan leiden tot hogere kosten en beperkt tegelijkertijd de mogelijkheden om het museum als aantrekkelijke en toekomstbestendige publieksvoorziening te ontwikkelen.

De risico’s vragen daarom niet om afwachten, maar om tijdig handelen. Fasering en prioritering blijven noodzakelijk: niet alles kan tegelijk en niet iedere ambitie kan direct worden gerealiseerd. Maar dat betekent niet dat keuzes kunnen worden uitgesteld. De komende jaren zijn bepalend voor de toekomst van het museum. Nu investeren in organisatie, mensen, gebouw, collectie en presentatie is noodzakelijk om de continuïteit en kwaliteit op langere termijn te kunnen waarborgen.

Het museum blijft daarom actief zoeken naar duurzame samenwerkingen en aanvullende financieringsbronnen. Tegelijkertijd is een structurele versterking van de financiële basis noodzakelijk. Het gaat daarmee niet alleen om de vraag wat het museum de komende jaren wil bereiken, maar vooral om de vraag of het daarvoor nu de noodzakelijke voorwaarden creëert.

Uitstel vergroot de risico’s; tijdig investeren biedt perspectief.

11. UITVOERINGSAGENDA

Hoe onbepaald ook, hier een proeve van een eerste uitvoeringsagenda:

Jaar	Hoofdactie
2026	Commitment: samen verantwoordelijkheid nemen
2027	Werving, selectie en aanstelling directeur
2027	Voorbereiding uitbreiding, verduurzaming, herinrichting en renovatie tijdelijke tentoonstellingszalen
2028	Uitvoering uitbreiding, verduurzaming, herinrichting en renovatie
2028	Ontwikkelen van nieuwe presentaties
2030	Realisatie publieksgroei
2030	Evaluatie

12. BIJLAGEN

12.1 MEERJARENBEGROTING 2026-2030

	2026	2027	2028	2029	2030
BEGROTING BIJ GELIJKBLIJVENDE BEDRIJFSVOERING (hoe georganiseerd)**/EXPLOITATIE** (financiële huishouding)					
Normale lasten	87.600	111.000	113.600	116.400	119.300
Bijzondere lasten	100.000	-	-	-	-
Totaal aan lasten bij gelijkblijvende exploitatie	**187.600**	**111.000**	**113.600**	**116.400**	**119.300**
Gemeentelijk subsidie huisvesting & exploitatie	50.200	51.700	53.300	54.900	56.500
Overige baten	10.500	10.850	11.200	11.500	11.800
Kaartverkoop bij entreeprijs van €7,50	22.500	23.175	23.850	24.590	25.320
Bijzondere financiële baten (giften/sponsoring)	138.770	5.250	5.250	5.250	5.250
Totaal aan baten bij gelijkblijvende exploitatie	**221.970**	**90.975**	**93.600**	**96.240**	**98.870**
Resultaat bij gelijkblijvende bedrijfsvoering/exploitatie	**34.370**	**-20.025**	**-20.000**	**-20.160**	**-20.430**
AMBITIES MEERJARENBELEIDSPLAN					
Museumdirecteur 0,6 fte start 2e helft 2027		30.000	60.000	61.200	62.500
Extra exploitatielasten reguliere bedrijfsvoering		20.000	20.000	10.000	10.000
Stijging huurlasten tgv aanbouw "Zomerzaal"			10.000	10.200	10.400
Structurele lasten ambities meerjarenbeleidsplan	**-**	**50.000**	**90.000**	**81.400**	**82.900**
Aanbouw Zomerzaal		525.000			
Herinrichting collectie en tentoonstelling		150.000	80.000	30.000	20.000
Incidentele lasten ambities meerjarenbeleidsplan	**-**	**675.000**	**80.000**	**30.000**	**20.000**
Totaal lasten ambities meerjarenbeleidsplan		**-725.000**	**-170.000**	**-111.400**	**-102.900**
Extra opbrengst kaartverkoop bij entreeprijs €10,-		19.000	23.500	28.000	38.000
Financiering uit eigen middelen Stadmuseum		295.000	20.000	10.000	10.000
Financiering via eenmalige subsidies overheden/fondsen		405.000	60.000	20.000	
Structureel extra Gem.Wag. t.b.v. bedrijfsvoering/exploitatie		30.000	90.000	91.800	93.600
Totaal baten ambities meerjarenbeleidsplan	**-**	**749.000**	**193.500**	**149.800**	**141.600**
Resultaat meerjarenbeleidsplan bedrijfsvoering/exploitatie	**34.370**	**3.975**	**3.500**	**18.240**	**18.270**
Groei structurele gemeentelijke subsidie	**50.200**	**81.700**	**143.300**	**146.700**	**150.100**

	2026	2027	2028	2029	2030
Meerjaren Investeringsoverzicht					
Jaarlijkse investeringslast	-	695.000	100.000	40.000	30.000
Financiering eigen middelen	-	295.000	20.000	10.000	10.000
Financieringsresultaat - nog te financieren	**-**	**-400.000**	**-80.000**	**-30.000**	**-20.000**

De meerjarenexploitatie laat zien dat de uitvoering van het beleidsplan in 2027 en 2028 tijdelijk leidt tot een minimaal resultaat. Dit wordt veroorzaakt door de kosten van uitbreiding en herinrichting. Vanaf 2029 is de structurele exploitatie positief.

Investeringsprogramma voor 2026-2030; naast de structurele exploitatie vraagt de uitvoering van de investeringsagenda om incidentele financiering. Voor de periode 2027-2030 resteert hiervoor een financieringsbehoefte, waarvoor het museum inzet op gemeentelijke bijdragen, fondsen, sponsoring en overige externe financiering.

12.2 SWOT-ANALYSE
(STERKTES/ZWAKTES VERSUS DE EXTERNE ANALYSE KANSEN/BEDREIGINGEN)

Sterke punten Intern
- Historische pand op een historische locatie.
- Veel enthousiaste, gemotiveerde en initiatiefrijke vrijwilligers.
- Bestuur op hoofdlijnen, inhoud en uitvoering bij de vrijwilligers.
- Grote diversiteit aan activiteiten, exposities en tentoonstellingen.
- Focus op drie speerpunten in onze collectie: August Falise, Johan Haak en Ben van Londen.
- Uitdagende presentatie van Wageningen in WOII.
- Veel op Wageningen gerichte tentoonstellingen, exposities en activiteiten.
- Ingebed in lokaal, provinciaal en landelijk netwerk van erfgoedorganisaties.
- Veel, extern gerichte activiteiten.

Zwakke punten Intern
- Verouderde historische presentatie
- Ruimtegebrek voor presentatie historische presentatie.
- Onvoldoende gebruik van moderne middelen.
- Beperkte spreiding over doelgroepen, waardoor de groei van het bezoekersaantal achterblijft.
- Weinig financiële armslag.
- Het ontbreken van parttime directeur.
- Te weinig bekendheid naar buiten over onze plannen.
- Matige staat van het gebouw binnen.
- Te weinig deskundigheidsbevordering vrijwilligers.

Kansen in de omgeving
- Hebben van een strategisch meerjarenbeleidsplan/toekomstvisie.
- Verdere professionalisering door o.a. een betaalde kracht voor de leiding van het museum.
- Jongere en andere doelgroepen aanboren.
- Aansluiting bij de Wageningse historie en cultuur.
- Meer gebruik maken van moderne apparatuur.
- VVV-informatiepunt.

- Samenwerking met culturele instellingen binnen Wageningen, waaronder de Culturele Ronde.
- Samenwerking met andere musea in de regio.
- Goede relatie, afstemming en samenwerking met de Gemeente.
- Realisatie van de uitbreidingsplannen.
- Realisatie herinrichting van het museum.

Bedreiging in de omgeving
- Aanwas van voldoende vrijwilligers.
- Leeftijdsopbouw vrijwilligers.
- Overbelasting vrijwilligers (te veel willen doen met te weinig middelen).
- Follow-up kwetsbare posities in ons vrijwilligersbestand.
- Te weinig erkenning/bestuurlijk draagvlak bij de Gemeente.
- Achterblijvende gemeentelijk subsidie.
- Staat van het museumgebouw.
- Terugloop leden Vriendenstichting.
- Focus op veroudering doelgroep.
- Geen aansluiting vinden bij jongeren.

12.3 INTERNE ORGANISATIE VAN HET MUSEUM

Stadsmuseum de Casteelse Poort (rechtsvorm: stichting) is georganiseerd als een vrijwilligersorganisatie met een bestuur op afstand. De dagelijkse werkzaamheden worden uitgevoerd door vrijwilligers die zijn georganiseerd in commissies. De coördinatie/afstemming tussen deze commissies vindt plaats via een periodiek overleg van commissievoorzitters.

Bestuur
Het bestuur is verantwoordelijk voor het algemene beleid, de strategische koers en het toezicht op de organisatie. Het bestuur vervult een rol op afstand (Governance) en houdt zich niet bezig met de dagelijkse operationele werkzaamheden van het museum.

De taken van het bestuur omvatten onder meer:
- het vaststellen van missie, visie en beleidskaders
- het goedkeuren van de begroting en het financieel toezicht
- het bewaken van de continuïteit van de organisatie
- het vertegenwoordigen van het museum naar externe partijen
- het vrijwilligersbeleid
- het benoemen van commissievoorzitters
- het nemen van besluiten over strategische en organisatorische vraagstukken

Het bestuur wordt periodiek geïnformeerd over de voortgang van de activiteiten binnen het museum, onder meer door: verslagen van het overleg van commissievoorzitters, het kantooroverleg en door periodieke deelname van commissievoorzitters aan bestuursvergaderingen.

Vrijwilligersorganisatie
De dagelijkse activiteiten van het museum worden uitgevoerd door vrijwilligers. Vrijwilligers zijn georganiseerd in commissies of werkgroepen die elk verantwoordelijk zijn voor een specifiek werkgebied binnen het museum.

Vaste commissies & taakvelden
- Collectiemanagement en permanente tentoonstelling
- Tentoonstellingen
- Galerie hedendaagse kunst

- PR & marketing, communicatie, publicaties
- Educatie
- Balie en museumwinkel
- Evenementen & Catering (i.o.)
- Kantoor, facilitair, administratie, huismeester, ICT, etc.
- Gebouwbeheer / Technische dienst

Tijdelijke projecten
- Herinrichting permanente tentoonstelling
- Bouwteam Uitbreiding & Verbouwing

Elke commissie wordt gecoördineerd door een commissievoorzitter en vanuit het bestuur is een van de bestuursleden eerste contactpersoon.

Commissievoorzitters
De commissievoorzitter coördineert de werkzaamheden binnen de betreffende commissie en fungeert als aanspreekpunt voor andere commissies en het bestuur.

De commissievoorzitter:
- organiseert en verdeelt werkzaamheden binnen de commissie
- bewaakt de voortgang van activiteiten
- draagt bij aan afstemming met andere onderdelen van de organisatie
- brengt relevante onderwerpen in bij het overleg van commissievoorzitters

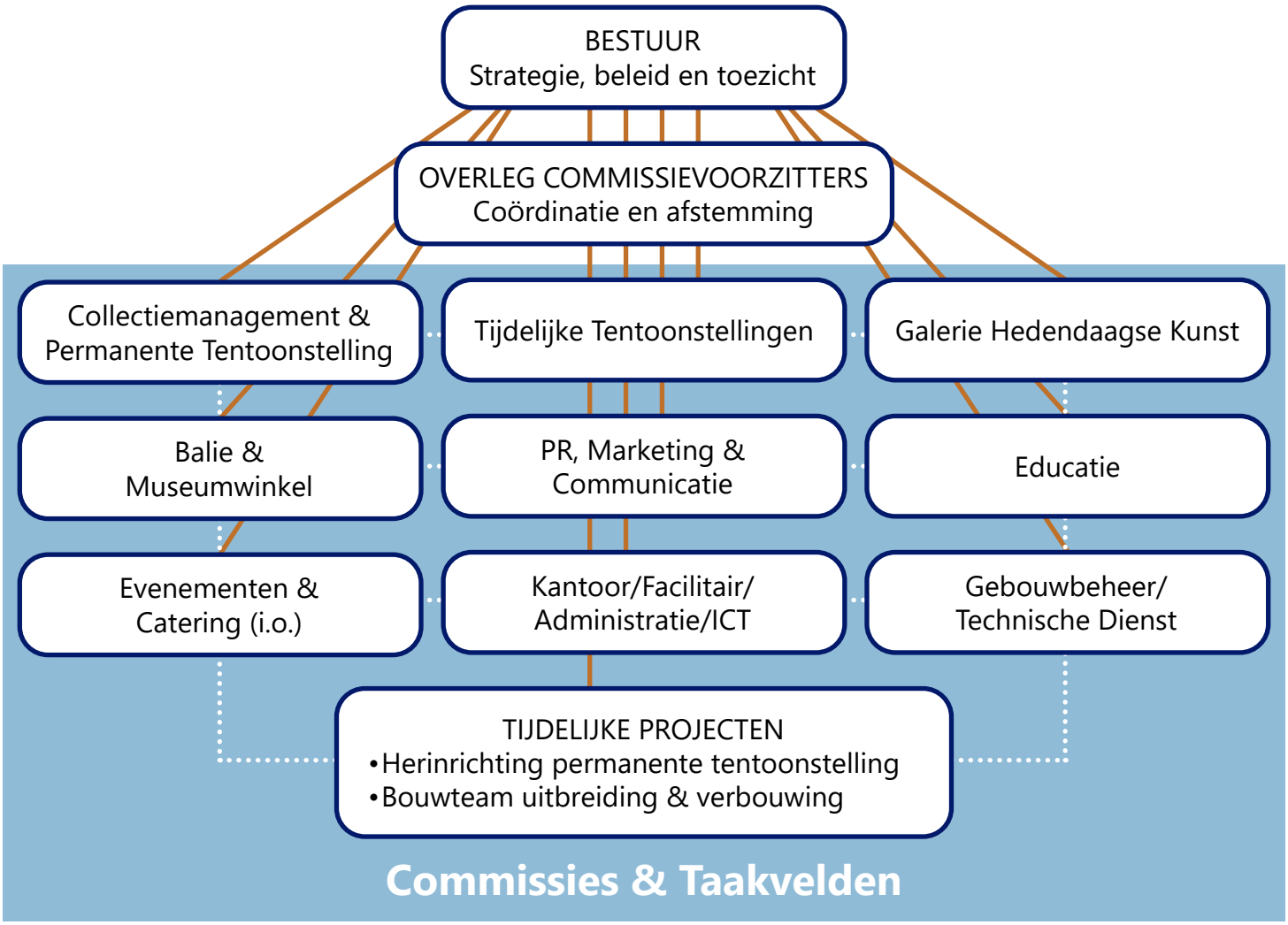
Overleg van commissievoorzitters
De commissievoorzitters vormen gezamenlijk een periodiek overlegorgaan dat fungeert als coördinatieplatform voor de gang van zaken binnen het museum. Dit in ieder geval voor 2026 als experiment. Het Commissievoorzittersoverleg heeft als taak om het reilen en zeilen van het museum in samenhang meer handen en voeten te geven. Het voorzittersoverleg komt regelmatig bij elkaar om zaken af te stemmen en bepaalt gezamenlijk de gang van zaken binnen de organisatie.

Dit overleg heeft onder meer de volgende functies:
- afstemming tussen de verschillende commissies
- afstemmen van activiteiten en planning
- signaleren van knelpunten binnen de organisatie
- bevorderen van samenwerking tussen de verschillende werkgebieden

Het overleg van commissievoorzitters heeft een coördinerende rol en neemt geen formele besluiten.

Besluitvorming
De besluitvorming binnen de organisatie vindt plaats op drie niveaus:
1. Commissies; besluiten over de uitvoering van werkzaamheden binnen het eigen werkgebied.
2. Overleg van commissievoorzitters; Afstemming en coördinatie van activiteiten.
3. Bestuur; besluitvorming over strategisch beleid, financiën, organisatieontwikkeling en andere bestuurlijke aangelegenheden.

ORGANOGRAM

BESTUUR
Strategie, beleid en toezicht
OVERLEG COMMISSIEVOORZITTERS
Coördinatie en afstemming
Collectiemanagement & Permanente Tentoonstelling
Tijdelijke Tentoonstellingen
Galerie Hedendaagse Kunst
Balie & Museumwinkel
PR, Marketing & Communicatie
Educatie
Evenementen & Catering (i.o.)
Kantoor/Facilitair/ Administratie/ICT
Gebouwbeheer/ Technische Dienst
TIJDELIJKE PROJECTEN
•Herinrichting permanente tentoonstelling
•Bouwteam uitbreiding & verbouwing
Commissies & Taakvelden

Bowlespark 1a
6701 DN Wageningen
KvK dossier 41049545

(0317) 42 14 36
info@casteelsepoort.nl
www.casteelsepoort.nl

Rekeningnr. IBAN NL39INGB0000421656
t.n.v. Stichting Historisch Museum Wageningen
BTW nr NL 8046 29 419

DE CASTEELSE POORT MUSEUM

